

ARVAMUS

Hasartmängumaksu Nõukogu juunikuu eraldised

Hasartmängumaksu Nõukogu (HMN) jagas juunikuu koosolekul üle 13 miljoni krooni kultuuri, spordi, hariduse ja sotsiaalprojektide toetuseks. Nõukogu esimees Kaia Iva ütles, et maikuus esitati kokku 411 taotlust, millest vähemalt osaliselt toetati 173 projekti.

"Suurim summa ehk üle 2,9 miljoni krooni eraldati tavapäraselt olümpiaettevalmistusele, spordiprojektidele jagati kokku 562 266 krooni, kultuuriprojektidele 359 780 krooni ja sotsiaalvaldkonna projektidele üle 7 miljoni krooni. Haridusprojektidele jagati üle 2,1 miljoni krooni." loetles Iva seekordseid eraldisi valdkondade kaupa.

Lisaks selgitas Iva, et seekordsed toetused on suuremad, kuna juunikuu on tavapäraselt taotlusvoor, kus vaadatakse läbi kuni 250 000 krooniseid taotluseid.

Maikuus esitati Järvamaalt 21 projekti, millest 9 leidsid vähemalt osalist toetust kokku 115 530 krooni. Järvamaa toetuse saajate hulgas olid sel korral SA Paide Spordi- ja Tervisespordikeskuse projekt „Hobirullisutajate võistluse korraldamine“ (eraldatud toetuse suurus 7 000 kr), Kaaruka Külaseltsi projekt „Noorte sepasellide koolitus – ehteseminar“ (8000 kr), Spordiklubi Vargamäe projekt „V Eesti Paarisammumees korraldamine“ (9 000 kr), MTÜ Eesti Ringhäälingumuseumi projekt „Muuseumistuudio rajamine- helidokumentide haldamiseks ja avalikuks esitlemiseks võimaluste loomine“ (10 000 kr), Türi Spordiklubide Liidu projekt „Sportliku suvelaagri korraldamine Türi valla noorsportlastele“ (10 000 kr), Türi Vabatahtlik Tuletõrje Ühingu projekt „Kogukonna teavitamine ja kaasamine vabatahtlikesse tegevustesse tuleohutuse tagamiseks“ (15 000 kr), Paide Linnavalitsuse projekt „IX Rahvusvahelised Paide Paepäevad „EV 90““ (15 000 kr), SA A.H. Tammsaare Muuseum Vargamäel projekt „Tammsaare aasta“ (16 530 kr), MTÜ Paide-Türi Rahvajooks projekt „Paide-Türi 27. Rahvajooksu ettevalmistamine“ (25 000 kr). Järgmine kord koguneb HMN toetusi jagama 21. juulil.

MARGIT KÄPP

Hasartmängumaksu Nõukogu

TÜRI UUDISLEHT 75 AASTAT TAGASI

Jaanipäev 1933

Kolu tuletõrje tõi vihma välja.

Türi ja Kolu mehed vaidlevad omavahel, kes neist tõi vihma välja, sest pühapäeval, 18. skp. korraldas Kolu vabatahtlik tuletõrje oma traditsioonilise aiapeo „mitmesuguste“ lõbustustega, mille esikohal oli kapakali, verivorstid ja seajalad. Kuna tavaliselt iga aasta sel puhul ilmataat on annud tubli sagara vihma, loodeti seda siis tänavugi, kuna põuastel põldel oleks see teretulnud, ja kuigi väljavaated olid seks kehavad, ei unustanud ometigi ilmataat oma „sõnapidamist“ ning parajasti tuletõrjajate rongikäigu alguseks peoplatsile algas tubli sadu, mis niisutas kuni õhtuni pidulisi.

„Huvitavam“ Türi vaateaken.

Huvitavamaks äri vaateaknaks Türil osutub küll Viljandi tänaval, prf. A. Rumvoldi raamatukaupluse kõrval asuva äriruumi aken, kus õige sageli vahelduvad väljapandud esemed, ent äri uks on alati sületud. Kord oli sääli, siis pudukaupa, sellejärgi surnupärgi, päälkirjaga „väljajürida“, nüüd virn reisikohvreid koos pudukaubaga.

Tallinna „Estonia“ viis Türi 18 000 senti „sularaha“.

Külaskäigu etendus, mida möödunud pühapäeval Tallinna „Estonia“ teater korraldas Türi, mängides naljapala „Sularaha“, tõi külalistel sissetulekut 175 kr. Rahvas oli kõigiti rahul üksikosadest ja kogu lavastusest.

100 aastat tagasi asutati Türi vabatahtlik tuletõrje

TÜRI VTÜ - esimene veerandsada

Kahekümnenda sajandi alguseks oli Eestis väljakujunenud küllalt tihe vabatahtlike tuletõrjeseltside võrk. Sellega olid kaetud praktiliselt kõik Eesti linnad (mõtlen selle all tolleaegse Tsaarivennemaa Eestimaa ja Liivimaa kubermangu praegustesse Eesti vabariigi piiridesse jäävaid linnu), aga seltsi oli ka alevites ning maakotades. Türi alev (linnaks sai alles 1926) võlgneb oma tekkimisele tänu 1899. aastal asutatud Türi paber- ja puupapivabrikule. Türi lähemaks tuletõrjeformeringuks oli 1879. aastal Paides asutatud tuletõrjeselts. Kuigi seda seltsi ei saanud sajandivahetusel võrrelda suurte linnade omadega, mille käsutuses olid auruapritsid (Narva, Pärnu, Tallinn, Tartu), võis ta väikese vahemaa tõttu Türi oma käsipritsidega mingitki abi anda.

Kuid Türi vajas oma organiseeritud tuletõrjet. Juba 1907. aastal tehti selle asutamiseks eeltood. Türi Vabatahtlik Tuletõrje asutati aasta hiljem, kuid selle asutamisdokumente pole seni õnnestunud leida. Dokumentidest käib tegevuse alustamise kuupäevana läbi nii 8. detsember kui ka 30. detsember. Nii et sel aastal saab igal juhul 100 aastat täis. Türi Vabatahtliku Tuletõrjeseltsi esimene juhatus valiti järgmises koosseisus: esimees dr. Kock, abiesimees K. Tenso, kassapidaja A. Kaasik ja sekretär A. Madisson. Valiti veel terve rida väiksemaid ametimehi.

Koostati seltsi põhikirja, otsustati muretseda käsiprits, mis ka peatselt osteti Moskva firmast „Gustav LIST“. 1911 algas pritsikuuri ehitus. 1914 osteti juurde teine käsiprits ja ehitati Näljakülasse sügav kaev veevõtuks. 1916. aastal osteti kaks hobust, et pritse ning veevaate tulekahjukohale vedada.

Kuulutati välja Eesti vabariiki, saabusid rasked vabadussõja-aastad, millest ka Türi seltsi liikmeid osa võttis. Tuletõrje tegutses aga omasoodu edasi, 1918 ehitati peoplatsile plank ümber ning valmis kölakoda. Seltsi juures tegutsesid laulukoor

Vanim foto Türi VTÜ-st – liikmeskond ja pritsimaja 1912.a.

Foto Järvamaa Muuseumist

ja näitering.

1921. aasta peakoosolekul valiti esimeheks Karl Tenso, peameheks Aleksander Solodin, viimase abiks Anton Soosson, esimese pritsikoloni juhiks Anton Pertmann. A. Soosson valiti ka kassahoidjaks, kirjatöömehetaks valiti F. Tõnisson. Saksa meel oli murtud, seltsi juhtkond kujunes eestikeelseks ja -meelseks. 1922. aasta peakoosolekul otsustati hakata peoplatsile seltsimaja ehitama, milleks moodustati ehituskomisjon.

1924. aastal astus nüüd juba Türi Vabatahtlik Tuletõrjeühing Eesti Tuletõrje Liidu liikmeks, sest koos oli kergem edasi minna. Rakveres 26.–28. juulini 1924 toimunud VI Tuletõrje Kongressist võtsid Türi VTÜ poolt osa abipeamees Anton Pertmann ja varahoidja Roman Tarkmann. 21. septembril 1924 toimus Paides Järvamaa Tuletõrje päev, kus Türi VTÜ abipeamees ütles oma ettekandes, et seltsil on 53 tegevliiget, varandust 700 000 marga eest, sealhulgas 2 käsipritsi, 5 hüdropulti, 2 vahukustutit „Minimax“, 3 veeami jm. 1924. aastal oli käidud kustutamas nelja tulekahju.

Seltsimaja ehitamiseks, mis koosnes ligi 200 m² saalist ning muudest ruumidest ning mil-

le küljes oli pritsikuur, võeti tuletõrjeliidult laenu, viidi läbi pidusid ja korjandusi. Osteeti ära ka maa (peoplats) 75 000 marga eest. Samal, 1924. aastal ühines Türi VTÜ-ga Türi paberivabriku tuletõrjekomando. Valmis sai tuletõrje seltsimaja ning ta avati pidulikult 13. detsembril 1925. Selle aasta lõpuks oli ühingu varanduslik seis kasvanud 1 724 655 margani. Tegevliikmeid oli 79, kustutusvahendid olid endised.

1929. aastal oli Türi ühingu 85 tegevliiget, esimeheks oli endiselt Karl Tenso, peameheks Aleksandr Solodin. Peamisteks kustutusvahenditeks olid endiselt kaks käsipritsi, mis ei vastanud enam aja nõuetele. 1930. aasta peakoosolekul otsustati muretseda veepaagiga tuletõrjeauto. Osteeti autoalus „Willys“, mis jõudis Tallinna sadamasse 26. oktoobril 1930. Tuletõrjeauto ehitus toimus metallitehases „Laverina“ ning see läks maksma 4000 krooni. 1932. aastal osteti Soomest 1500 krooni eest mootorprits „Serlachius“. See tuletõrjeauto, tehes läbi sõjaaegsed eksirännakud 1941. aastal, oli kasutusel kuni 1958. aastani.

1931. aastal ehitati veel köetav garaaz. 1933. aastal valmis

veel kohapeal vendade Arndti- de töökojas R. Tarkmanni initsiatiiivil 12-meetrine mehhaaniline redel.

2. oktoobril 1933 vaatas seltsi üle Eesti Tuletõrjeliidu instruktör Viktor Peterson. Puudustena pandi tema poolt kirja, et Türi linnas on vähe veevõtu kohti ning seltsil liiga vähe survevoolikuid.

Kuni oma surmani 31. oktoobril 1933 oli ühingu kaua-aegseks esimeheks esimese järgu kuldristi kavalier Karl Tenso. Veerandsajandi täitumisel oli aga ameti üle võtnud tema abi Ado Sülla, peamehaks oli Heinrich Lang, varahoidjaks Roman Tarkmann, laekahoidjaks Alder Veske. Türi VTÜ oli kasvanud selleks ajaks tugevaks organisatsiooniks, kus oli 110 tegevliiget ning Türi Paberivabriku komandos veel 45 tegevliiget, kelle käsutuses oli veepaak-autoprits, kaks mootorpritsi, 12 m pikkune mehhaaniline redel, paberivabrikus aurupritsid. Ühingul oli oma seltsimaja koos kustutusriistade depooga.

1933. aastal võttis Türi VTÜ osa ühe suure, kahe keskmise ja kahe metsatulekahju kustutamisest.

HEIKKI PERLI
tuletõrje ajaloo uurija

Maapiirkondade elanikud saavad elektrivõrguga liitumisel toetust

Valitsus otsustas 26. juuni istungil esitada riigikogule elektrituruseaduse täiendamise seaduse eelnõu, millega luuakse võimalused toetada maapiirkondades elavaid inimesi, kelle majapidamises puudub elekter. Regionaalminister Siim-Valmar Kiisleri kinnitusele on liitumistasu toetus suunatud põlistalude ja -külade säilimisele, et neis jääks alles järjepidev elutegevus ning inimesed ei lahkuks maalt põhjusel, et nende majapidamises ei ole elektrit.

Elektrituruseaduses kehtestatud kriteeriumitele vastavate majapidamiste arv Eestis on hinnanguliselt sada, neist lastega peresid on ligi 14. Regionaalministri sõnul eelistatakse 2008. aastal toetuste andmisel peresid, kus on vähemalt üks alla 18-aastane, taotlejaga kooselav laps. Liitumistasu toetuse saamise avaldus koos võrguettevõtjale esi-

tatud liitumistasu toetuse saamiseks saab esitada kuni 2010. aasta 1. aprillini. 2008. aastal on toetusteks kavandatud 11 miljonit krooni.

Liitumistasu toetuse saamiseks saab esitada kuni 2010. aasta 1. aprillini. 2008. aastal on toetusteks kavandatud 11 miljonit krooni.

Liitumistasu toetuse saamiseks saab esitada kuni 2010. aasta 1. aprillini. 2008. aastal on toetusteks kavandatud 11 miljonit krooni.

SIGNE SILLASOO
siseministeri pressinõunik